

Siyasal ve Yönetmel Katılım Açısından Belediyeler: Kahramanmaraş İli Örneği

Municipalities in Terms of Political and Administrative Participation: The Case of Kahramanmaraş

İnci GÖKSAL

Sınıf Öğretmeni, Ahmet Bayazıt İlkokulu
goksalinci@gmail.com
https://orcid.org/0009-0000-0662-0276

Makale Başvuru Tarihi : 20.03.2024

Makale Kabul Tarihi : 14.06.2022

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Mustafa GÖKSAL

Bilim Uzmanı, Müdür Yardımcısı, Necip Fazıl Kısakürek İlkokulu
gkslmstf@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-5374-4597

ÖZET

Anahtar

Kelimeler:

Belediye,

Büyükşehir

Belediyesi,

Siyasal Katılım,

Yönetmel Katılım,

Kahramanmaraş

Sanayileşme ile birlikte kent nüfuslarının hızlı bir şekilde artması sonucu kentsel hizmetlerin sunumu için yeni örgütlenmelere ihtiyaç duyulmuştur. Kentsel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulabilmesi için hizmete en yakın birim olan belediyelerce sunulması gerekmektedir. Belediyeler sadece hizmeti daha etkin ve verimli sunan birimler değildir. Bunun yanında halka en yakın yönetim birimi olduklarından siyasal ve yönetmel katılımın etkin bir şekilde sağlandığı kamu kurumlarıdır. Belediyelerde katılımın etkin olması ülkede yerel demokrasinin gelişimine olumlu katkı yapar. Yerel demokrasinin gelişmesi ile birlikte ulusal demokraside gelişir. Siyasal ve yönetmel katılımı artırmanın yolu temsili demokrasi araçları yerine yeni demokrasi modellerinden yararlanmaktan geçer. Bu çalışma ile Kahramanmaraş ili özelinde belediyelerin siyasal ve yönetmel katılımı ne düzeyde gerçekleştiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada belediyelerin siyasal ve yönetmel katılım algı düzeyleri ölçülecektir. Çalışmanın kuramsal çerçevesi literatürden elde edilen yerli ve yabancı kaynaklardan elde edilen birincil ve ikincil verilerden faydalanılarak oluşturulacaktır. Kuramsal çerçeve kapsamında ortaya konan teori ile Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyelerinin stratejik planlarındaki siyasal ve yönetmel katılım yaklaşımını tespit etmek üzere içerik analizi yöntemi uygulanmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

Municipality,

Metropolitan

Municipality,

Political

Participation,

Administrative

Participation,

Kahramanmaraş

As a result of the rapid increase in the urban population with industrialization, new organizations were needed for the provision of urban services. In order for urban services to be offered more effectively and efficiently, they should be provided by municipalities, which are the closest units to the service. Municipalities are not only units that provide services more effectively and efficiently. In addition, since they are the closest administrative unit to the public, they are public institutions where political and administrative participation is ensured effectively. Effective participation in municipalities makes a positive contribution to the development of local democracy in the country. With the development of local democracy, it develops in national democracy. The way to increase political and administrative participation is to take advantage of new democracy models instead of representative democracy tools. With this study, it has been tried to reveal the level of political and administrative participation of municipalities in Kahramanmaraş province. In the research, the political and administrative participation perception levels of the municipalities will be measured. The theoretical framework of the study will be created by making use of primary and secondary data obtained from domestic and foreign sources obtained from the literature. Content analysis method was applied to determine the political and administrative participation approach in the strategic plans of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality and District Municipalities with the theory put forward within the theoretical framework.

1 Bu çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde kabul edilen “Siyasal ve Yönetmel Katılım Açısından Belediyeler: Kahramanmaraş İli Örneği” adlı yüksek lisans projesinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Demokrasi kavramının kökeni Yunanistan'ın eski çağlarından kalma olsa da tanımı zaman içinde önemli ölçüde değişmiştir. Farklı dönemlerde farklı şekillerde ifade edilen demokrasiden ne anlamalı sorusuna verilen yanıtlar da zaman içinde evrim geçirmiştir. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ortalarındaki batı demokrasilerinde, halkın hükümet üzerindeki etkisi öncelikle oy vermeyle sınırlıydı. Olağan seçimlerde halk, kendilerine liderlik edecekleri seçerdi. Halkın gücü, yöneticileri seçmek ve sonraki dönemde aynı kadroyu onaylamak veya değiştirmekle sınırlıydı. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren demokrasiye yönelik eleştiriler artmış ve artık demokrasinin karar alma süreçlerine daha doğrudan dahil edilmesi gerektiği kabul edilmiştir. Diğer bir deyişle, halkın sadece seçim üstüne seçime katılmasının yeterli olmadığı vurgulanmıştır. Halkın tüm yönetim süreçlerine katılımcı bir şekilde katılması gerektiği vurgulandı. Katılımcı demokrasi, demokrasi modelleri arasında en popüler olanıdır (Eriş & Akıncı, 2019).

Demokrasinin temel unsurlarından biri olan katılım, örgütlü ya da örgütsüz bireylerin siyasal karar alma süreçlerine katılma ve bu süreçlerin sonucuna etki edebilme kapasitesidir. Vatandaş katılımı, demokrasi pratiğinin çekirdeğidir ve vatandaş katılımının varlığı demokrasi için bir kalp atışı olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzden de vatandaş katılımına olanak verecek katılım mekanizmalarının tasarlanması, karar alıcılar için önemli bir sorumluluk alanını oluşturmaktadır (Özden, 2020). Ancak katılım sadece siyasi sistemle ilgili değildir; vatandaş olmanın da önemli bir bileşenidir. Bu bağlamda, ortak tabirle katılım terimi sıklıkla kullanılmaktadır. Bir şirkette yönetsel kararların oluşumuna çalışanların katılımı, üyelerin bir birlik veya derneğe katılımı, herhangi bir siyasi, sosyal veya kültürel olayın protesto edilmesi, çalışanın farklı ideolojilere karşı tutumları ve bunların sosyal sonuçları gibi birçok endişe ve bunların hem yerel hem de genel düzeyde siyasi kararlar üzerindeki etkileri katılım kavramının bir parçasıdır. Bu kapsamda oluşturulan araştırmanın amacı belediyelerin siyasal ve yönetsel katılımın ne düzeyde olduğunu Kahramanmaraş ili özelinde ölçmektir. Bununla birlikte Kahramanmaraş ili belediyelerinde ortaya konulan durumun kısmen de olsa genellenebilmesi araştırmanın bir diğer amacını oluşturacaktır.

Bu araştırmanın ortaya çıkabilmesi için öncelikle teorik çerçevede ortaya çıkan temel kavramlara yer vermek gerekir. Bu kapsamda teorik çerçeveyi ortaya koyabilmek için yerli ve yabancı literatürden elde edilen verilerden faydalanılmıştır. Çalışmada örnek olay yöntemi kullanılmıştır. Nitekim spesifik olarak Kahramanmaraş ilinde yer alan belediyelerin siyasal ve yönetsel katılım süreçlerine yer verilmiştir. Bu süreçlerin nasıl gerçekleştiği belediyelerin stratejik planlarında yer alan amaç, hedef ve faaliyetlerin içerik analizi yöntemi ile incelenmesi ile tespit edilmiştir. Böylece çalışma da nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi, belgesel tarama modeli ve örnek olay yönteminden faydalanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin seçilmesinin en önemli sebebi derinlemesine bir analize ihtiyaç duyulmasıdır. Bununla birlikte nitel araştırmanın en önemli dezavantajı olan genellemeye durumuna bu çalışmada ihtiyaç duyulmadığından en uygun araştırma deseninin nitel araştırma olacağı kanaatine varılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma sürecinde nitel araştırma modelinden faydalanılmıştır. Yirminci yüzyılın başlarında antropoloji, psikoloji ve sosyoloji bilimlerinde niteliksel araştırma, insan yaşamının karmaşık doğasını, insanları incelemeye yönelik pozitivist yaklaşımların kabul etmediği gerçekleri ve gizemleri araştırarak başlamış gibi görünüyor. Niteliksel araştırmaya tarihsel olarak, doğal olguları tanımlamayı amaçlayan "doğa araştırması" gibi farklı adlar verilmiştir. Nitel araştırma, incelediği soruyu sorma, açıklama ve sorunun doğal ortamında aldığı biçimi anlamaya çalışma yöntemidir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve literatür analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanarak problem çözme yöntemini ifade eder (Baltacı, 2019, 369-370). Araştırmada aşağıda belirtilen belediyeler örnek olay yöntemi ile incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu, Kahramanmaraş ilinde yer alan belediyelerin stratejik planlarıdır. Stratejik planları incelenecek belediyeler; Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Onikişubat Belediyesi, Dulkadiroğlu Belediyesi, Pazarcık Belediyesi, Göksun Belediyesi, Elbistan Belediyesi, Afşin Belediyesi ve Türkoğlu Belediyesidir.

Yukarıda ifade edilen belediyelerin stratejik planları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bernans Berelson, içerik analizini "yayınlanan iletişim içeriğinin tarafsız ve sistematik dijital tanımlaması için bir araştırma tekniği" olarak tanımlar. Berelson'un vurguladığı gibi, tarafsızlık içerik analizinin önemli bir özelliğidir. Çünkü içerik analizinde amaç, ilk fark edilen ve kolayca algılanan unsurlara ulaşmaktan ziyade, görülmesi kolay olmayan gizli unsurları elde etmektir. Bu amaca ulaşmak isteyen bir araştırmacı tarafsız yeniden okuma için bilgi, tutum, sezgi ve değerlerinin değil, nesnel okuma ilkelerini takip etmelidir. Berelson, içerik analizinin sistematikliğini ve tarafsızlığını vurguladı. Analiz belirli bir düzen ve ilkeye göre yapılmalı ve

kategoriye göre sınıflandırılmalıdır. Yani, analizden sonra bir anlam kanıtı oluşturulmalıdır. (Metin & Ünal, 2022, 276).

Veri Toplama Aracı

Çalışmanın veri kaynağı, çalışma alanını kapsayan illerin stratejik planıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Stratejik Plan ve Performans Programı” başlıklı 41. maddesine göre nüfusu 50.000'den fazla olan belediyelerde stratejik plan yapılması zorunludur. Bu kapsamda Kahramanmaraş ilinde nüfusu 50 binden fazla olan belediye sayısı sekizdir. Böylece çalışmanın amacını gerçekleştirebilmek için incelenen belediye stratejik planları şunlardır;

- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,
- Onikişubat Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,
- Pazarcık Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,
- Dulkadiroğlu Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,
- Elbistan Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,
- Göksun Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,
- Türkoğlu Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planıdır.
- Afşin Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı,

3. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında; Kahramanmaraş ilinde yer alan belediyelerin stratejik planlarında katılım olgusu kapsamında elde edilen kodlar ve alt kodların analizlerin sonuçlarından elde edilen bulgular bulunmaktadır. Bulgular tablolar halinde düzenlenmiş, elde edilen veriler tabloların daha iyi anlaşılması için tabloların alt kısmında açıklanmış ve gösterilmiştir. Ayrıca tablo ile ilgili grafiklere yer verilmiştir. Bu kapsamda incelenen kodlar şunlardır;

- Katılım,
- Yönetişim,
- Saydamlık, Şeffaflık,
- Hesap verilebilirlik,
- Yönetimsel Katılım,
- Siyasal Katılım,
- Sivil Toplum, STK.
- Temsil
- Kent Konseyi

Stratejik Planların Betimsel Analizlere Yönelik Bulgular

Bu bölümde stratejik planlar sayfa sayısına göre tasnif edilmiş, bu bilgilere ek olarak ilçelerin nüfusları belgelenmiştir. Bilgiler TÜİK web sitesinin veri tabanındaki verilerden elde edilmiştir. Nüfus bilgisi elde edilirken stratejik plan hazırlama zorunluluğu olmayan belediyelere de yer verilmiştir.

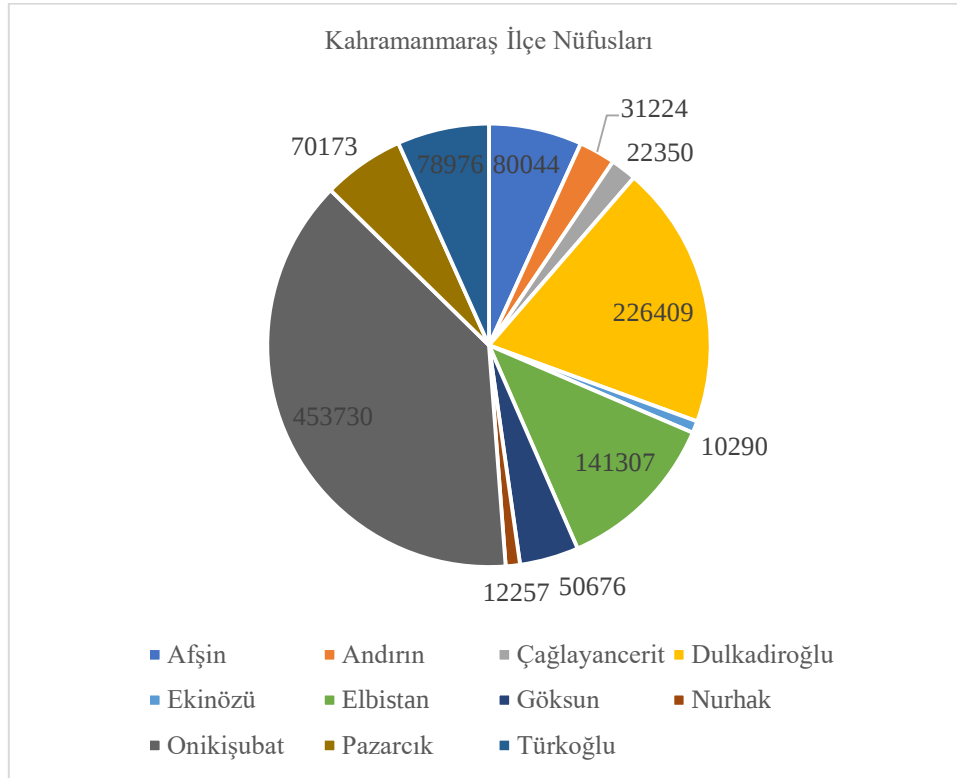
Tablo 3.1. Kahramanmaraş İlçe Nüfusları ve Cinsiyet Durumu

İlçe	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
Onikişubat	453.7	226	22695
Dulkadir	226.4	116	11025
Elbistan	141.3	719	69386
Afşin	80.04	407	39272
Türkoğlu	78976	421	36830
Pazarcık	70173	353	34789

Göksun	50676	75	255	25101
Andırın	31224	48	159	15276
Çağlayan cerit	22350	07	115	10843
Nurhak	12257	1	636	5896
Ekinözü	10290	7	545	4833

Kaynak: www.tuik.gov.tr, 05.07.2023.

Kahramanmaraş ili ilçe nüfusları dikkate alındığında en fazla nüfusa sahip ilçe Onikişubat Belediyesi'dir. Onikişubat Belediyesi'nden sonra en fazla nüfusa sahip belediye Dulkadiroğlu Belediyesi'dir. Bu iki şehir, Büyükşehir olmadan önce Kahramanmaraş'a yakın merkez ilçe sınırları içinde bulunuyordu. Nüfus sıralaması bağlamında ilçelerin sıralaması şu şekilde gerçekleşmiştir; Elbistan, Afşin, Türkoğlu, Pazarcık, Göksun, Andırın, Çağlayancerit, Nurhak ve Ekinözü'dür. Cinsiyet açısından nüfus durumu incelendiğinde kadın ve erkek nüfusun her ilçede birbirine yakın olduğu görülmektedir.

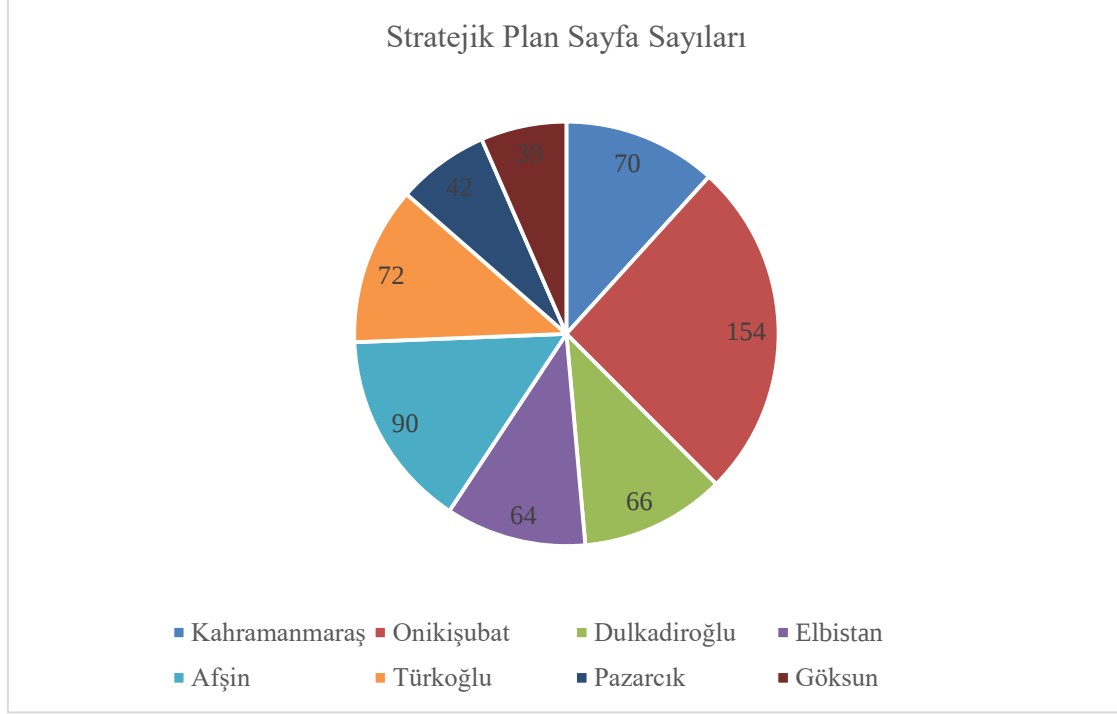
Grafik 3.1. Kahramanmaraş İlçe Nüfusları Dağılımı

Grafik 3.1. incelendiğinde Nüfusu en fazla olan ilçe ile diğer ilçeler arasında orantısız bir ilişki bulunmamaktadır. İlçelerin nüfusları birçok değişkeni içinde barındırarak farklılaşmaktadır.

Tablo 3.2. Stratejik Planların Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

İl veya İlçe Adı	Sayfa Sayısı
Onikişubat	154
Afşin	90
Türkoğlu	72
Kahramanmaraş	70
Dulkadiroğlu	66
Elbistan	64
Pazarcık	42

Göksun	39
Andırın	Veri yok
Çağlayancerit	Veri yok
Nurhak	Veri yok
Ekinözü	Veri yok

Grafik 3.2. Stratejik Planların Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

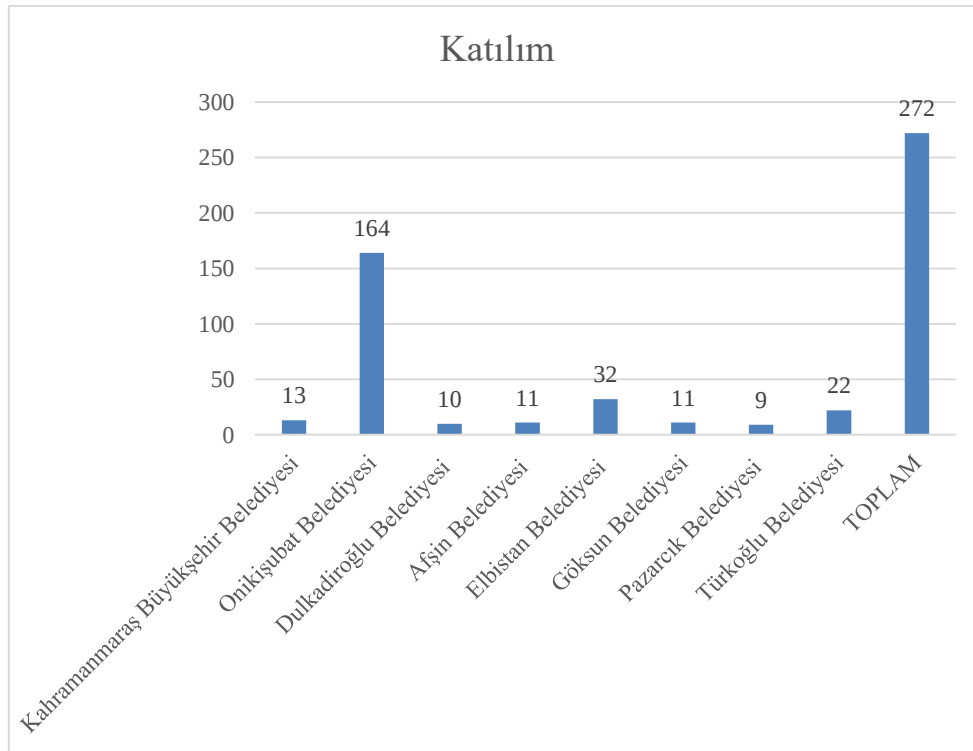
Tablo 3.2. ve Grafik 3.2. stratejik planları incelenen belediyelerin planlarının sayfa sayıları stratejik planlama yaklaşımına olan ilgisini kısmen de olsa göstermektedir. Sayfa sayısı en fazla olan belediye Onikişubat Belediyesi'dir. Onikişubat Belediyesi'nden sonra Afşin ve Türkoğlu Belediyeleri stratejik planı sayfa sayıları diğer belediyelere göre fazladır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi bir büyükşehir belediyesi olmasına rağmen stratejik plan sayfa sayısının diğer belediyelere göre daha fazla olması beklenmektedir. Ancak Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi stratejik planı sayfa sayısı 70'dir. Belediyeler arasında stratejik plan sayfa sayısı en az olan 39 sayfası ile Göksun Belediyesi'dir.

Stratejik Planlarda Belediyelerin Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda belediyelerin stratejik planlarında katılım konusunda belirtilen temel kodlar ve alt kodların dağılımına göre oluşturulan tablo ve bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3.3. Katılım Alt Koduna Göre Dağılımı

İl ve İlçe Adı	Katılım
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	13
Onikişubat Belediyesi	164
Dulkadiroğlu Belediyesi	10
Afşin Belediyesi	11
Elbistan Belediyesi	32
Göksun Belediyesi	11
Pazarcık Belediyesi	9
Türkoğlu Belediyesi	22

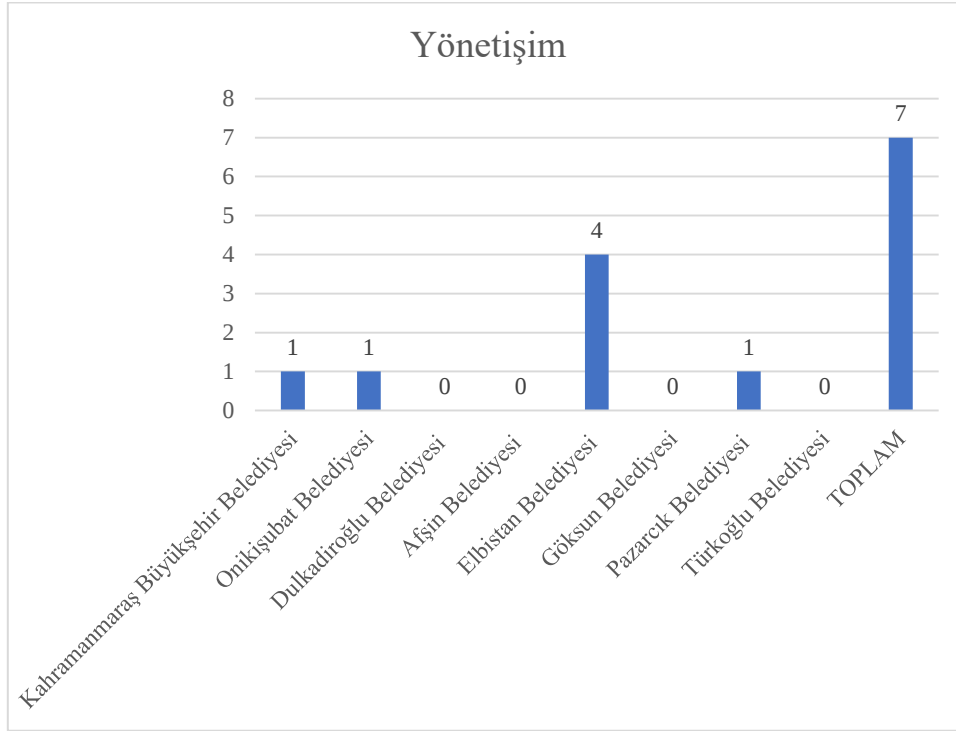

Grafik 3.3. Katılım Alt Koduna Göre Dağılımı

Araştırma çerçevesinde oluşturulan temel kodlardan birisi katılım kodudur. Katılım olgusu ile ilgili ulaşılan bulgular Tablo 3.3. ve Grafik 3.3.'te gösterilmiştir. Buna göre stratejik planlarda katılım koduna 272 kez yer verilmiştir. Katılım koduna en fazla yer veren belediye Onikişubat Belediyesi'dir. Onikişubat Belediyesi'ndeki kod sayısı bariz bir şekilde diğer belediyelerden çok fazladır. Diğer belediyelerin ortalaması 10 ile 20 arasında iken Onikişubat Belediyesi'nin 164'tür. Bu noktada diğer belediyelerin katılım olgusuna yeterince yer vermediği göze çarpmaktadır. İlçe belediyeleri için eşgüdüm ve koordinasyon sağlaması gereken Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin katılım konusundaki yaklaşımının çok yetersiz olduğu söylenebilir. Belediyeler arasında katılım kavramına en az yer veren belediye Pazarcık Belediyesi'dir. Onikişubat Belediyesi'nden sonra katılım kavramına en fazla yer veren belediye 32 kod ile Elbistan Belediyesi'dir.

Tablo 3.4. Stratejik Planlarda Yönetişim Koduna Göre Dağılımı

İl ve İlçe Adı	Yönetişim
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	1
Onikişubat Belediyesi	1
Dulkadiroğlu Belediyesi	0
Afşin Belediyesi	0
Elbistan Belediyesi	4
Göksun Belediyesi	0
Pazarcık Belediyesi	1
Türkoğlu Belediyesi	0
TOPLAM	7

Grafik 3.4. Stratejik Planlarda Yönetişim Koduna Göre Dağılımı

20. yüzyılın ikinci yarısında kamu yönetimi paradigmasında yaşanan değişim “iyi yönetim” anlayışını doğurmuştur. İyi yönetimin bilinciyle katılımcı, verimli, etkin ve şeffaf yöntemler ön plana çıkmıştır. Söz konusu anlayış katılım ilkesi ile değerlendirildiğinde, halkın sadece oy kullanma şeklinde siyasi katılımı değil, yönetimin tüm süreçlerine katılım hedeflenmektedir. Bu, kamusal alanda iyi bir hükümeti teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak, vatandaş-devlet ilişkilerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi ve kamu yönetiminin iyileştirilmesi için gerekli araçlar geliştirilmiştir. Yönetişim, en kısa ifadeyle “etkileşim ve dayanışma içinde yönetim”dir. Burada, tabiri caizse, yönetim kavramının doğasında var olan yönetenler ve yönetilenler arasındaki ayrım ortadan kaldırılarak sınır esnetilir. İyi yönetim, yönetişimin nasıl geliştirileceğidir ve çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde kullanılır. İstanbul'da Habitat II hazırlıkları sırasında Türkçe iyi yönetim kavramı dilimize ilk kez "good governance" sözcüğüyle girmiştir. (Ateş & Buyruk, 2018, 81-84).

Tablo 3.4. ve Grafik 3.4.'e göre stratejik planında yönetim kavramına en faz yer veren belediye Elbistan Belediyesi'dir. Elbistan Belediyesi toplamda 4 kez yönetim kavramına yer vermiştir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Pazarcık Belediyesi ve Onikişubat Belediyesi yönetim kavramına bir kez yer vermiştir. Dulkadiroğlu Belediyesi, Göksum Belediyesi, Afşin Belediyesi ve Türkoğlu Belediyesi stratejik planlarında yönetim kavramına hiç yer verilmemiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi stratejik planında üst politika belgesi olan 11. Kalkınma Planında yer alan bir hedef iyi yönetim olarak planda yer almıştır. Dolayısıyla Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi stratejik planında yönetişimin geliştirilmesine yönelik doğrudan bir hedef bulunmamaktadır.

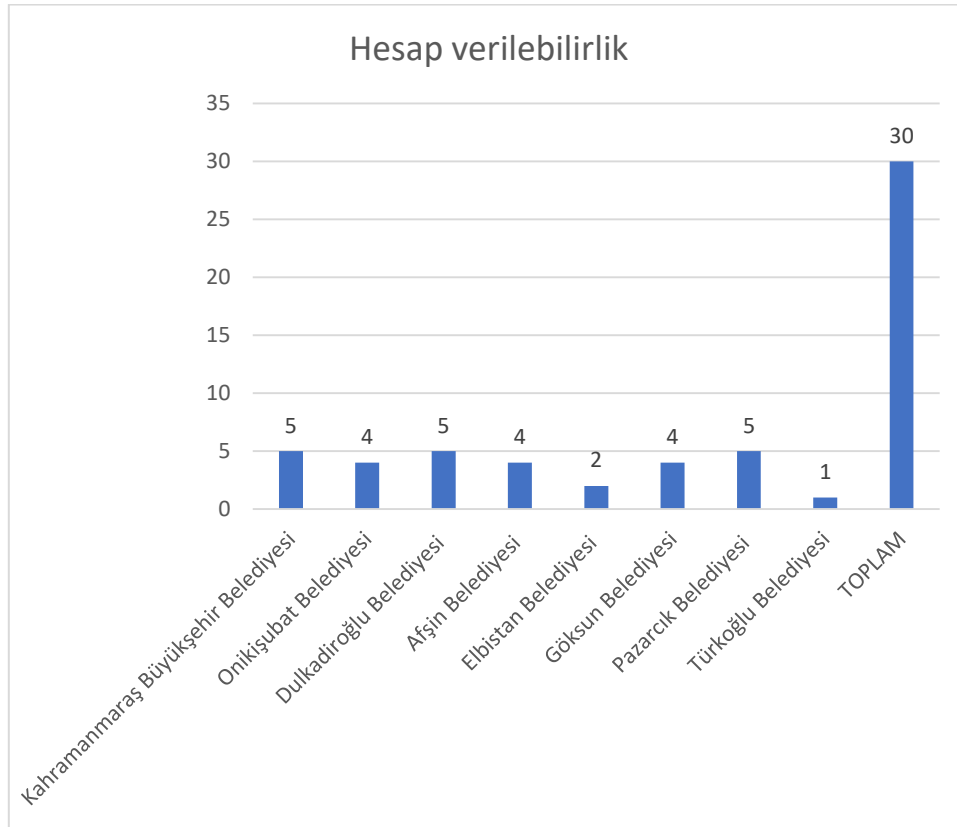
Onikişubat Belediyesi'nde de Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'ndeki durumun benzeri bulunmaktadır.

Elbistan Belediye stratejik planında PESTLE analizinde “Ülkemizin AB’ye üyelik süreci ve bu yönde alınan kararlar, Çok düzlemli yönetim” fırsatlar arasında sayılmıştır. SWOT ya da GZFT analizi olarak anılan analizde ise güçlü yönler sayılırken “hizmet anlayışında çok yönlülük ve katılımcı yönetim anlayışı” sayılmıştır. Planda ayrıca “Kent dinamikleriyle uyumlu, planlı ve güvenli kentsel/kırsal gelişim ile yaşanılabilir bir kent planlanması” hedefinde “İmar uygulamalarının planla bir bütünlük arz etmemesi, hatalı uygulamalar, kaçak yapılaşma, Yönetişim anlayışı çerçevesinde gerçekleştirilmeyen, katılımcılığı amaçlamayan planın uygulama aşamasında gerçekleşmemesi,” risk olarak ortaya konulmuştur. Aynı hedef doğrultusunda ortaya konulan ihtiyaçlarda “Akılcı yönetim mekanizmasının kullanılabilir hale getirilmesi” ihtiyacı belirtilmiştir. Böylece kısmen de olsa Elbistan Belediyesi stratejik planında yönetim anlayışına uygun yaklaşımlar sergilendiği söylenebilir.

Son olarak Pazarcık Belediyesi stratejik planında da diğer belediyeler gibi üst politika belgesine atıf yapılarak yönetim kavramı kullanılmıştır.

Tablo 3.5. Stratejik Planlarda Hesap verilebilirlik Koduna Göre Dağılım

İl ve İlçe Adı	Hesap verilebilirlik
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	5
Onikişubat Belediyesi	4
Dulkadiroğlu Belediyesi	5
Afşin Belediyesi	4
Elbistan Belediyesi	2
Göksun Belediyesi	4
Pazarcık Belediyesi	5
Türkoğlu Belediyesi	1
TOPLAM	30

Grafik 3.5. Stratejik Planlarda Hesap verilebilirlik Koduna Göre Dağılım

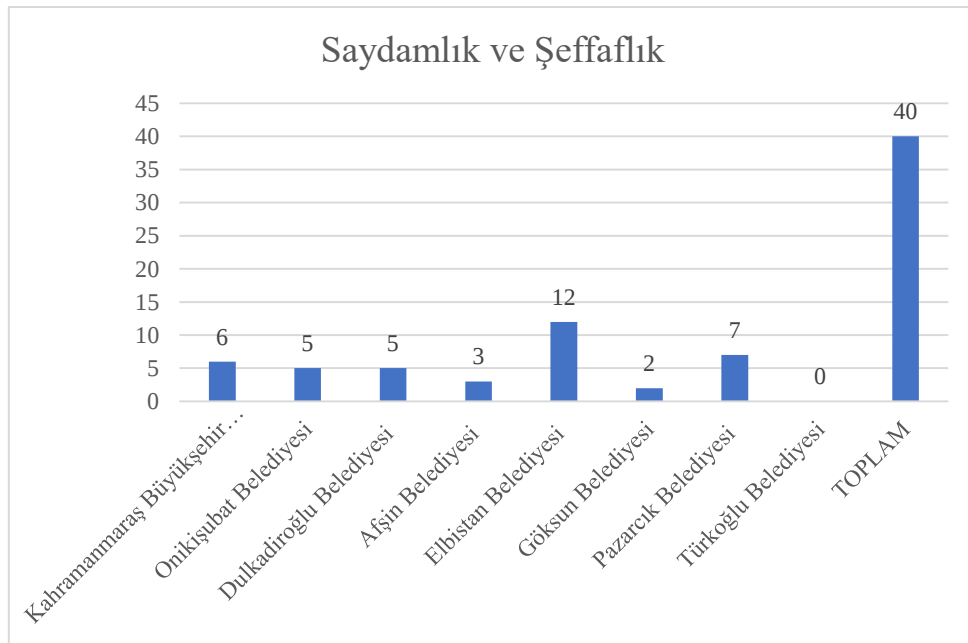
1980'li yıllarda gelişmiş ülke kamu yönetiminde Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı çerçevesinde yaşanan dönüşüm, bu konuda hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini daha da önemli hale getirmiştir. Ulus-devletler gibi uluslararası sahnede önemli bir oyuncu haline gelen Avrupa Birliği (AB) de hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini idari yetkinliğe ulaşmak için gerekli kriterler olarak görmektedir (Demirkıran v.d, 2011). Hesap verebilirlik, dinamik bir süreçtir ve örgütsel etkinlik ve verimlilik arayışında yetki ve sorumluluğu birincil yönetim aracı olarak kullananların, yapmaları gerektiği gerçeğine rağmen yaptıklarından ve yapmadıklarından sorumlu tutulduklarına açıkça inanan bir süreçtir. Ayrıca örgütün misyon ve değerlerini takip etmekten ve örgütün amaçlarına ulaşmaya çalışmaktan sorumludurlar. Diğer bir ifadeyle hesap verebilirlik, kişinin eylemlerinin, hesap verebilirliği sürdürme ve nedenlerini açıklama kapasitesine sahip bir güçten korunmasıdır (Tutar & Altınöz, 2017, 228). Hesap verilebilirliğin gelişmesi ile birlikte kamu yönetiminden bilgi almaya çalışan kişiler yönetsel ve siyasal süreçlere daha fazla katılım göstereceklerdir.

Tablo 3.5. ve Grafik 3.5. Belediyelerin stratejik planlarında hesap verilebilirlik kavramına ne düzeyde yer verdiğini göstermektedir. Buna göre hesap verilebilirlik kavramının tüm stratejik planlarda 30 kez yer aldığı

ve her belediyenin birbirine benzer sonuçları olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Türkoğlu Belediyesi'nde hesap verilebilirlik bir kez geçiyorken Elbistan Belediyesi'nde iki kez geçmektedir.

Tablo 3.6. Stratejik Planlarda Saydamlık/Şeffaflık Koduna Göre Dağılım

İl ve İlçe Adı	Saydamlık ve Şeffaflık
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	6
Onikişubat Belediyesi	5
Dulkadiroğlu Belediyesi	5
Afşin Belediyesi	3
Elbistan Belediyesi	12
Göksun Belediyesi	2
Pazarcık Belediyesi	7
Türkoğlu Belediyesi	0
TOPLAM	40

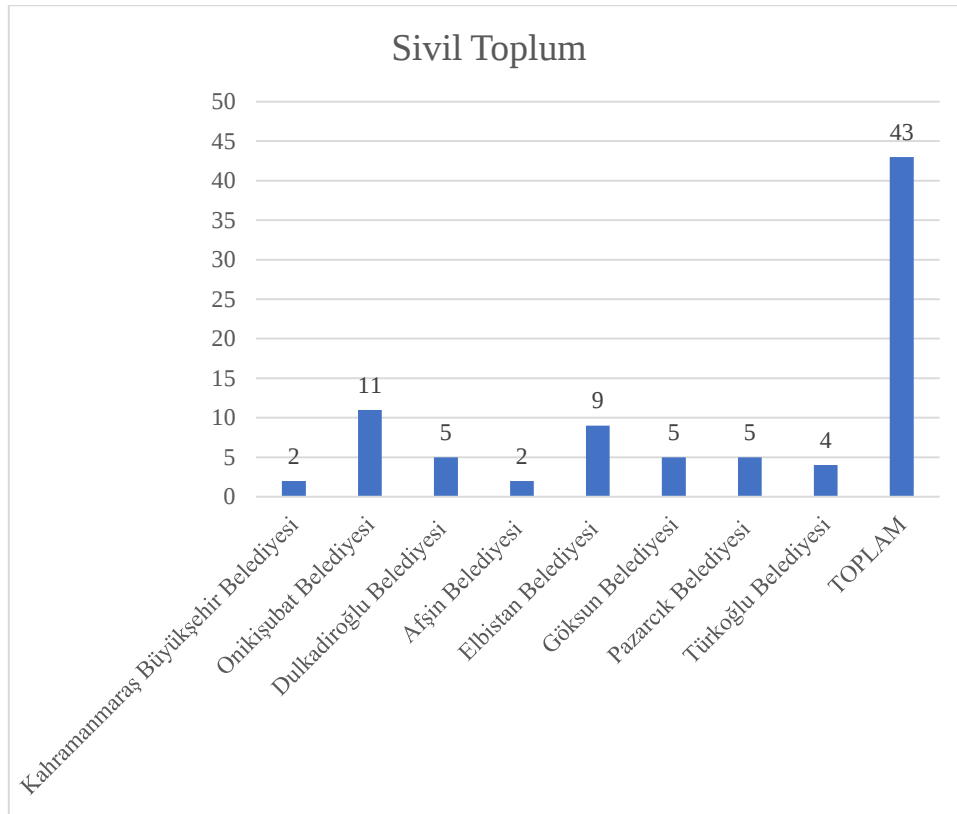
Grafik 3.6. Stratejik Planlarda Saydamlık/Şeffaflık Koduna Göre Dağılım

Yönetimde açıklık, gözleme ve katılma açık bir süreci, idarenin tüm bilgi ve belgelere ulaşma olanağının bulunmasını, ilgili kişilerin karar alma sürecine yetkili bir şekilde katılmasını, sürecin yöntem ve düzeninin sağlanmasını ifade eder. Yönetimde açıklığın temel ilkeleri tanımdan türetilmiştir; idarenin bilgi verme yükümlülüğü, toplantıların kamuya açık olması, vatandaşın bilgi edinme hakkı ve idari işlemin gerekçesi gibi çıkarımlar yapmak mümkündür. Yönetimde açıklık kavramı tipik olarak şeffaflık kavramıyla aynı şekilde uygulansa da şeffaflığı da içeren daha kapsamlı bir ilkedir. Bu bağlamda açık devlet, vatandaşların bilgi ve belge talep etmesine, karar alma sürecine katılmasına ve hizmetlere erişmesine olanak sağlayan bir yönetim olarak değerlendirilmektedir. Şeffaflık ilkesinin uygulanmasıyla birlikte, devleti oluşturan kurumların iş ve karar süreçleri, kurum içi işlemlerde ve kurumlar arası ilişkilerde değişirken, vatandaşların bu konularda daha iyi bilgilendirilmesi ilkesi sürdürülmektedir. Böylece vatandaşlar işlemleri ve karar süreçlerine etkin bir şekilde katılmaktadır.

Tablo 3.6. ve Grafik 3.6.'ya göre saydamlık ve şeffaflık ile ilgili stratejik planlarda 40 adet ifade bulunmaktadır. Şeffaflık ve saydamlık noktasında en fazla yer veren belediye Elbistan Belediyesi'dir. Kahramanmaraş'taki belediyelerden şeffaflık ve saydamlık kavramına hiç yer vermeyen belediye Türkoğlu Belediyesi'dir.

Tablo 3.7. Stratejik Planlarda Sivil Toplum Koduna Göre Dağılım

İl ve İlçe Adı	Sivil Toplum
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	2
Onikişubat Belediyesi	11
Dulkadiroğlu Belediyesi	5
Afşin Belediyesi	2
Elbistan Belediyesi	9
Göksun Belediyesi	5
Pazarcık Belediyesi	5
Türkoğlu Belediyesi	4
TOPLAM	43

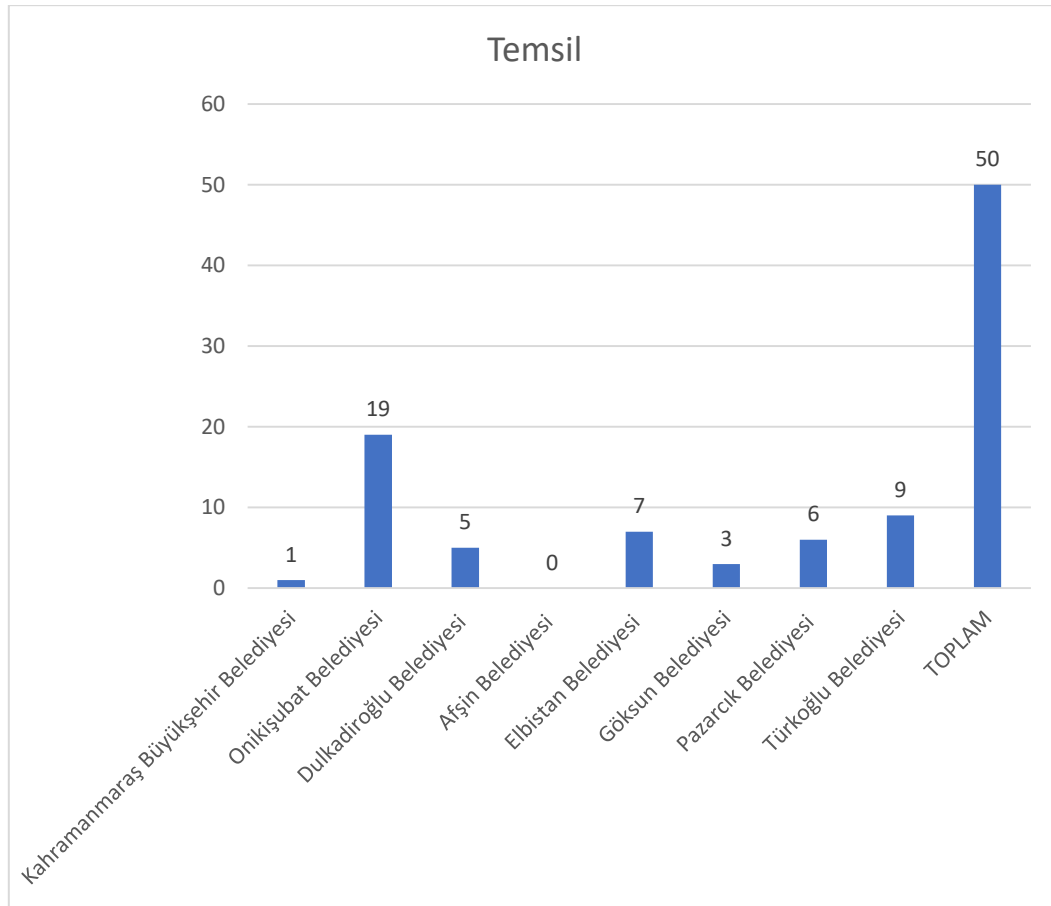
Grafik 3.7. Stratejik Planlarda Sivil Toplum Koduna Göre Dağılım

Sivil toplum tipik olarak gönüllü, kendi kendini yaratan, kendi kendine yeten, yasal bir düzen veya devletten özerk olan ve aileye ve devlete adanmış bir sosyal alanda örgütlenmiş bir ortak değerler dizisi olarak anlaşılır. Fransız-Latin kökenli "sivil" kelimesinin anlamı, yurttaşları, yurttaşlar topluluğunu, onların yönetimini veya birbirleriyle olan ilişkilerini, kırsalda değil de şehirde yaşayanları ifade eder. Askeri veya din dışı, sivil, medeni ve kibar anlamlarında kullanılır. Ancak bu kelime toplum kelimesiyle birleşerek belli toplumsal ve siyasi hareketlere bağlı olarak sivil toplum kavramına evrilmiştir (Aslan, 2010, 261-262). Sivil toplum fikri, özellikle son 20 yılda birbirini izleyen demokratikleşme dalgaları ile dünyanın hemen her bölgesinde siyaset ve kalkınma söylemlerinde ön plana çıkmıştır. Normatif olarak sivil toplum, otoriter hükümetleri dizginlemede, halk hareketlerini güçlendirmede, toplumsal atomizasyon ve piyasa güçlerinin rahatsız edici etkilerini azaltmada ve siyasi hesap verebilirliği ve hizmet kalitesini iyileştirmede kilit bir faktör olarak görülüyor. Bu bağlamda STK'ların yerel yönetimler üzerindeki önemi ve etkisi giderek artmaktadır. STK'ların yerel yönetimlerdeki işlevleri genellikle katılımcı ve destekleyicidir. Yerel yönetim düzeyinde sivil katılım ve STK'ların rolüne ilişkin tartışmalar, literatürde yeni değildir (Yeşildal, 2020, 32).

Tablo 3.7. ve Grafik 3.7.'de örneklem dahilinde belirlenen belediyelerin stratejik planlarında sivil toplum kavramına ilişkin içerik analizi yapılmıştır. Buna göre sivil toplum kavramı stratejik planların hepsinde 43 kez geçmiştir. Belediyeler içerisinde bu kavramda en fazla yer veren belediye 11 kez ile Onikişubat Belediyesi'dir. En az yer veren belediyeler ile Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ve Afşin Belediyesi'dir.

Tablo 3.8. Stratejik Planlarda Temsil Koduna Göre Dağılım

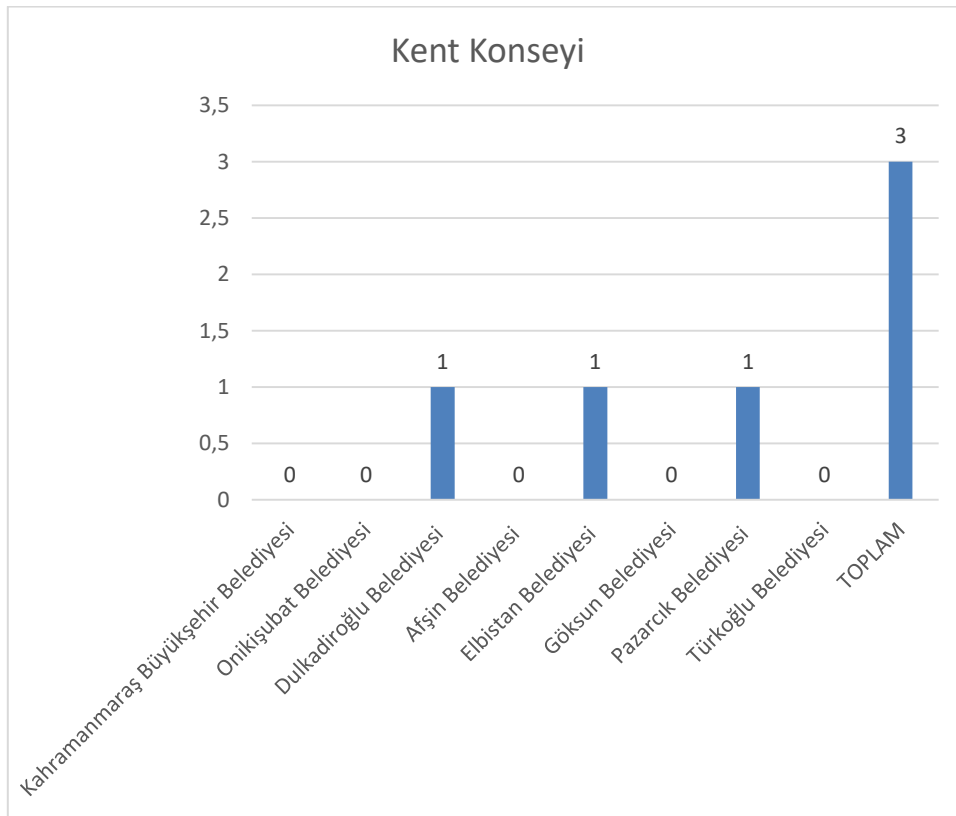
İl ve İlçe Adı	Temsil
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	1
Onikişubat Belediyesi	19
Dulkadiroğlu Belediyesi	5
Afşin Belediyesi	0
Elbistan Belediyesi	7
Göksun Belediyesi	3
Pazarcık Belediyesi	6
Türkoğlu Belediyesi	9
TOPLAM	50

Grafik 3.8. Stratejik Planlarda Temsil Koduna Göre Dağılım

Tablo 3.8. ve Grafik 3.8.'de temsil koduna yönelik içerik analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre temsil kavramına en fazla yer veren belediye 19 kez ile Onikişubat Belediyesi'dir. Onikişubat Belediyesi'nin stratejik planında temsil kavramı diğer belediyelerden çok fazladır. Nitekim toplamda 50 kez temsil kavramı tüm belediyelerin stratejik planında yer almıştır. Kavrama hiç yer vermeyen belediye Afşin Belediyesi'dir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi bir büyükşehir olmasına rağmen stratejik planında temsil kavramına bir kez yer vermiştir.

Tablo 3.9. Stratejik Planlarda Kent Konseyi Koduna Göre Dağılım

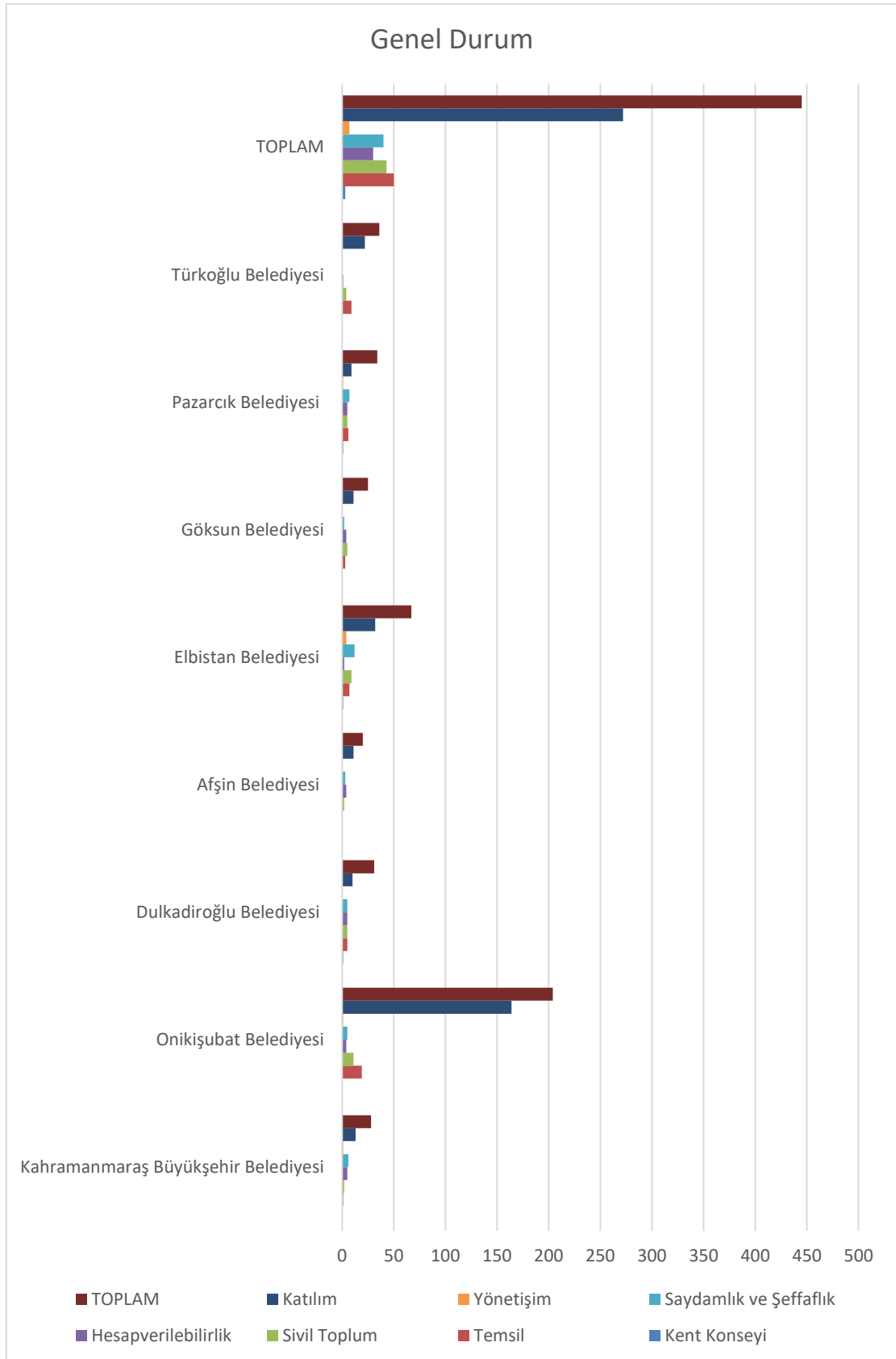
İl ve İlçe Adı	Kent Konseyi
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	0
Onikişubat Belediyesi	0
Dulkadiroğlu Belediyesi	1
Afşin Belediyesi	0
Elbistan Belediyesi	1
Göksun Belediyesi	0
Pazarcık Belediyesi	1
Türkoğlu Belediyesi	0
TOPLAM	3

Grafik 3.9. Stratejik Planlarda Kent Konseyi Koduna Göre Dağılım

Tablo 3.9 ve Grafik 3.9'a göre stratejik planlarda kent konseylerine ilişkin içerik analizi sonuçları ortaya konulmuştur. Buna göre Kahramanmaraş ili belediyelerinin stratejik planlarında kent konseylerine ilişkin sınırlı düzeyde bilgi yer almıştır. Stratejik planlarında kent konseylerine bir kez yer veren belediyeler Dulkadiroğlu Belediyesi, Elbistan Belediyesi ve Pazarcık Belediyesi'dir. Bu belediyeler dışındaki belediyeler stratejik planlarında kent konseyine yer vermemiştir. Katılım açısından önemli araçlar olan kent konseyinin Kahramanmaraş'ta bulunmaması bir eksiklik olarak görünmekle birlikte kent konseylerine ilişkin herhangi bir hedefin olmaması bir başka eksikliktir.

Tablo 3.10. Stratejik Planlarda Katılım Politikasına Yönelik Genel Durumu

İl ve İlçe Adı	Kent Konseyi	Temsil	Sivil Toplum	Hesapverilebilirlik	Şeffaflık Saydamlık ve	Yönetişim	Katılım	TOPLAM
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	0	1	2	5	6	1	13	28
Onikişubat Belediyesi	0	19	11	4	5	1	164	204
Dulkadiroğlu Belediyesi	1	5	5	5	5	0	10	31
Afşin Belediyesi	0	0	2	4	3	0	11	20
Elbistan Belediyesi	1	7	9	2	12	4	32	67
Göksun Belediyesi	0	3	5	4	2	0	11	25
Pazarcık Belediyesi	1	6	5	5	7	1	9	34
Türkoğlu Belediyesi	0	9	4	1	0	0	22	36
TOPLAM	3	50	43	30	40	7	272	445

Grafik 3.10. Stratejik Planlarda Katılım Politikasına Yönelik Genel Durum

Tablo 3.10. ve Grafik 3.10. incelendiğinde katılım ile ilgili belirlenen temel kodların stratejik planlarda 445 kez geçtiği görülmektedir. Çalışma kapsamında yönetsel ve siyasal katılıma ilişkinde içerik analizi yapılmış ancak doğrudan herhangi bir veri bulunamamıştır. Bu kapsamda yönetsel ve siyasal katılıma yönelik ortaya konulan faaliyetlerin yetersiz olduğu söylenebilir. Kavramlara en fazla yer veren belediye 204 kez ile

süreçlere katılım göstermiştir. Gerçekten de karar alma sürecine katılan kişiler kararların uygulama aşamasında daha etkin olmakta ve kararlar aleyhine direnç göstermemektedir. Yerel yönetimler içerisinde en fazla nüfus barındıran birimler belediyelerdir. Belediyelere katılım süreçleri siyasal anlamda belediye meclis toplantılarına katılım ile olmaktadır. Halk bu toplantılara katılabilmekte ve toplantılarda alınan kararlar ile bilgilendirilmektedir. Ancak tek başına belediye meclis toplantılarına katılım yeterli değildir. Çeşitli katılım araçları kullanılarak halkın siyasal katılımı sağlanmalıdır. Özellikle stratejik planların hazırlık süreçlerinde doğru paydaş analizleri yapılarak sivil toplum ve halkın bu süreçlere katılımı sağlanmalıdır. Yönetimsel katılım bağlamında ise mahalle toplantıları ve halk girişimleri yapılarak kentsel sorunların çözümünde halkın çözümün yanında yer alması sağlanmalıdır. Böylece karşılaşılan sorunlar daha hızlı ve daha düşük maliyetlerle çözülebilir.

Kahramanmaraş ili özelinde yapılan bu araştırma ile nüfusu 50 binden fazla olan belediyelerin stratejik planları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Öncelikle temel kodlar belirlenmiş ve bu kodlar bağlamında stratejik planların mevcut durumu ortaya konulmuştur. Kodlar içerisinde en fazla yer alan kavram katılım kavramıdır. Katılım kavramının yanında bu kavramla ilişkili diğer kavramlarda incelenmiştir. Kavramlar içerisinde en az yer alan kavram kent konseyleridir. Bunun böyle olmasının en önemli sebebi Kahramanmaraş'taki belediyelerde kent konseyinin bulunmamasıdır. Katılım kavramının yanında temsil kavramı da stratejik planlarda yer alan bir diğer kavramdır. Yönetişim kavramı stratejik planlarda yedi kez geçmesine rağmen yönetim ile ilişkili kavramlar planlarda daha fazla yer bulmuştur. Sonuç olarak katılım kavramının stratejik planlarda yeterince yer bulmadığı gözlenmektedir.

Öneriler

Katılım kavramının incelenmesi neticesinde ortaya çıkan bulgu ve sonuçlar neticesinde birtakım öneriler yer almaktadır. Bunlar;

- Kahramanmaraş belediyelerinde kent konseylerinin etkin olması gerekmektedir.
- Sivil toplumun yönetsel ve siyasal katılım süreçlerine dahil sağlanmalıdır.
- Paydaş analizlerinde etkinlik sağlanmalıdır.
- Halk toplantıları, girişimler v.b. gibi yeni katılım yol ve yöntemleri kullanılmalıdır.
- Elektronik gelişmelerden faydalanılarak halk katılımı kolaylaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

2672 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun.

3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu.

5393 sayılı Belediye Kanunu.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

Afşin Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.

Akıncı, A. & Eriş, V. (2019). 21. yüzyıl demokrasilerinde siyasal katılım ve Türkiye. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2), 35-55.

Aslan, S. (2010). Türkiye'de sivil toplum. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (31), 260-283.

Ateş, H. & Buyruk, G. C. (2018). Bir iyi yönetim ilkesi olarak katılımcılık ve türk kamu yönetiminde katılımcılığın konumu. *Ombudsman Akademik*, 2018 Yılı Özel Sayı/Kamu Hizmetlerinde İyi Yönetim İlkeleri, 81-98.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.

Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye'de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 53-64.

Demirkıran, Ö., Eser, H. B. & Keklik, B. (2011). Demokrasinin tabana yayılması, yönetimde şeffaflık ve hesap verebilirlik bağlamında bilgi edinme hakkı kanunu. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 169-192.

- Dulkadiroğlu Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- Elbistan Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- Göksun Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- Metin, O. & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: iletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, AÜSBD Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Özel sayısı, 273-294.
- Nadaroğlu, H. (2001). Mahallî idareler. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Onikişubat Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- Özden, M., 2020. “Katılımcı Demokrasi ve Yerel Yönetimlerde Katılım: Trakya Örneği”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pazarcık Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- T.C. 1982 Anayasası.
- TUİK, (2023, 05 Temmuz). www.tuik.gov.tr.
- Tutar, H. & Altınöz, M. (2017). Hesap verebilirlik bağlamında iç denetim ve sorun alanları: eleştirel bir analiz. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (15), 225-248.
- Yeşildal, A. (2020). Sivil toplum ve yerel yönetimlerde katılımcı yönetim: sivil toplumcu bir yaklaşım. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2020 (2), 31-44.